

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. X. Lucana. De Statuto Lucano disponente, ut codicilli fieri possint coram Notario, & duobus testibus, præterquam si in eis continerentur fideicommissa universalialia totius hæreditatis, vel ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

prædictæ Religionis ministros orta est controversia, ad forum tamen non deducta, super dicti testamenti validitate, atque pro parte hæredum pro veritate desuper consultus

Respondi, quod non lævem sentirem difficultatem contra requirentes, quibus proinde consului ut amplecti deberent honestam concordiam, ut jam sequutum fuit, potissimè quia major pars affis hæreditarii consistebat in patrimonialibus, in quibus hæc Religio, ex quadam consuetudine, non solet facere spoliū, sed patitur eorum transitum ad legitimos hæredes, vel eos, in quos milites disponunt, ut referunt *Berret. conf. 96. num. 2. Nat. conf. 507. & 508.* quos refert, & sequi videtur, (licet non firmet) *Rota in Hispalen. decimarum 27. Junii 1644. coram Corrado, dec. 302. par. 9. recen. n. 17.*

Pro ut M. Magister habet potestatem concedendi his militibus facultatem liberè disponendi de patrimonialibus, quod facere non potest de acquiritis, ut plenè in *Recanaten. bonorum 23. Junii 1642. Cerro dec. 118. par. 9. recen. cum aliis per Adden. ad decif. 16. num. 10. & sequen. par. 3. recen.* ideoque ista Religio magnam differentiam constituit inter unam, ac alteram speciem bonorum.

De reliquo autem; Dicebam quod spectata rigorosa juris dispositione, Religio haberet intentionem fundatam, quoniam milites Hierosolymitani professi, sunt verò Religiosi, proindeque intestabiles. *Greg. & Add. dec. 87. & 109. Buratt. & Add. decif. 2. Perusina hereditatis 5. Maii 1662. & 30. Apr. 1663. coram Albergato, & est in controvertibile, cum in consimilibus controversiis sola disputatio esse consueverit, an defunctus esset professus, necne, ut liquet ex deductis in *Fulginaten. hereditatis 14. Februarii 1650. coram Verospio impress. post Dianam. resolut. moral. par. 10 & 11. repetit. dec. 15. par. 11. recen.**

Neque videbatur quod indultum in proposito suffragari posset, siquidem illud utpotè concessum clerico seculari, nulla facta mentione mutationis status, ad duos effectus concessum fuit, rectèque operativum est; Primò scilicet ob facultatem; aliàs etiam clericis secularibus non competentem, disponendi de bonis ecclesiasticis, quæ de jure spectare debent ad Ecclesiam, vel ejus loco ad Cameram Apostolicam ex Constitutionibus *Tulii III. Pii IV. Sixti V. Urban. VIII. & aliorum*, de quibus *sub tit. de benefic. disc. 81. & seqq.*

Et secundò, dispensare solemnitatibus juris positivi, atque ita tollere obstaculum accidentale, quod inerat bonis, vel proveniebat à solemnitatibus, non autem habilitare personam in proposito aliàs inhabilem, & quæ ad instar servi habetur pro mortua, dum indulti tenor ostendebat, id non fuisse expressum, neque cogitatum.

In contrarium Consulentes, se fundabant in eo, quod in eodem indulto mentio fieret etiam de commendis regularibus, & in specie illarum istius Religionis cum derogatione ejus privilegiis.

Verum id mihi videbatur debile fundamentum, quoniam cum clerici seculares frequenter obtinere soleant, ex Apostolica dispensatione, commendas Abbatiarum, ac Monasteriorum regularium, ac etiam Prioratum, & Commendarum istius Religionis, ut frequens Curie praxis docet, istaque Religio Hierosolymitana, inter alia ejus ampla privilegia, illud obtineat, ut non veniat sub generalibus derogatoriis, vel aliis dispositionibus, nisi ejus specialis mentio fiat, ipsaque habeat quoddam jus succedendi in aliquibus bonis, vel fructibus ejus commendarum; Hinc proinde hujusmodi indultorum consuetæ formula est, hujusmodi derogatoriam, ac

specialem mentionem apponendi, sed semper eodem themate retento, quod scilicet esset clericus secularis, ideoque inhabilitas testandi non sit naturalis, ac omnimoda in persona, sed solum accidentalis respectu bonorum, vel modi testandi, ac solemnitatum.

Clarius, quoniam indulta concedi solita religionis professis habent particularem formulam omnino diversam, dum continent dispensationem voti paupertatis, & cum derogatione jurium Religionis, cui aliàs omnia bona deberentur jure successione, quamvis essent patrimonialia, vel quæ sita, aliàs quàm ejusdem Religionis intuitu; Idque adeò verum, quod in indultis, seu facultatibus testandi, quæ conceduntur Episcopis, si isti sunt Regulares, opus est, juxta unam opinionem, hujusmodi qualitatis mentionem facere propter voti obstantiam, ob quam difficilius conceduntur, ut plenè *Pyrr. Corrad. in praxi dispensat. lib. 10. cap. 4. num. 1. cum sequen.* Atque recentissima propositio est, ut ex Dataria, seu Cancellaria stylo desumatur Papæ voluntas, & quid concedere, vel denegare voluerit *Mantic. decif. 214. Greg. & adden. decif. 150. & passim*; Et consequenter istud indultum nullatenus trahendum videbatur ad istum casum non expressum, neque cogitatum.

LUCANA

PRO

MICHAELE, ET SEPTIMIO DE ORSUCCIIS

CU M

BALDASSARE pariter de ORSUCCIIS

Responsum.

De Statuto Lucano disponente ut codicilli fieri possint coram Notario, & duobus testibus, præterquam si in eis continerentur fideicommissa universalia totius hæreditatis, vel alicujus quotæ; An locum habeat in codicillis, in quibus adimatur fideicommissum in priori testamento ordinatum,

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *De Statuto Lucensi circa codicillos, absque solemnitatibus ejusque intelligentia.*
- 3 *An ex minus solemnè dispositione oriatur obligatio naturalis apta ad retentionem.*
- 4 *De distinctione inter probationem solemnem requisitam, ubi agitur de nova dispositione concessiva, vel ademptiva, & ubi agitur de declarativa.*
- 5 *An secunda dispositio, per quam ordinatur, fideicommissum simpliciter ordinatum, regulari debere*

bere juxta ordinem primogenitura, importet novam dispositionem, vel declarationem.

- 6 Dare & adimere eodem jure regulantur, & sicut dari non potest hereditas codicillis, ita neque adimi.
- 7 Declaratur dicta conclusio, ut non semper paria sint dare, & adimere.

DISC. X.

MARIUS BONVISIUS, in ejus testamento heredem instituit Pompeum filium, eique, vel ejus descendentiæ masculinæ quodcumque deficienti substituit filios masculinos Nicolai Orfucci generi; In codicillis verò postmodum conditis, coram Notario, & duobus testibus, disposuit dictam substitutionem effectum fortiri debere in solo natu majore; Cum autem factò casu substitutionis, Balthasar natu major possessionem bonorum hereditarium adeptus esset, atque Statutum Lucense disponat, ut codicilli valeant coram Notario, & duobus testibus, præterquam ubi continentur fideicommissum universale, vel in quota; Hinc orta est quæstio inter ipsum, & dictos Michaellem, ac Septimum fratres natu minores, an dicta codicillaris dispositio substineretur, stante ejus imperfectione ex defectu solemnitarum requiratarum de jure communi, atque desuper consultus; Respondi, ut sequitur.

Agit de hoc Statuto *Menoch. conf. 117. in fine*, sed potius incidenter, ac præsuppositivè, dum illius casus disputatio in aliis punctis consistebat.

Pro codicillorum autem validitate urgere videtur decisio Rotæ Lucen. edita de anno 1606. per quam consimilis codicillaris dispositionis validitas firmatur, & duplici fundamento; Primò scilicet, quod ubi tractatur de transferendo successionem in testamento præordinatam de una persona ad aliam, inter eas in priori dispositione vocatas, & sic intra idem genus, tunc, contineri non dicitur novum fideicommissum, sed potius fideicommissi jam constituti declaratio, quæ solemnitatibus non indiget; Et secundo, quod ubi ille, ad cujus favorem in hujusmodi minus solemnibus codicillis dispositum est, reperitur in possessione, tunc potest excipiendo se tueri, dum ex minus perfecta ultima voluntate, oritur obligatio naturalis, quæ possidenti, exceptionem seu defensionem præbet.

De secundo fundamento, (cum sensu etiam veritatis) nullam rationem habendam esse puto, quoniam quicquid sit respectu legatorum, quæ etiam ab intestato deberi possunt, atque legatario, qui reperitur rem possidere absque vitio, hujusmodi retentio competat in vim naturalis obligationis ex plenè deductis per *Magdalen. de numer. testium part. 3. cap. 3.* Cujus etiam contrarium in foro magis receptum esse praxis docet, adeò ut opinio concedentium hujusmodi retentionem, potius operativè remanere videatur quoad forum internum; Atamen id cessat, ubi agitur de hereditate, vel successione universali ad text. in *l. si post divisionem Cod. de jur. & fact. ignor. Alex. Taf. & ceteri in l. nemo potest ff. de legatis primo cum concord. per eundem Magdalen. dicto cap. 3. num. 3. cum sequen. plenè Boss. tom. 3. Moral. qui plures hinc inde colligit tit. 14. §. 1. n. 1. & seq.*

Quare unica difficultas residet in primo fundamento, circa quod videtur, ut vera sit distinctio cir-

Card. de Luca P. 1. de Testam.

ca theoreticam in abstracto, quod scilicet ubi agitur de nova ordinatione importante formalem dispositionem concessivam, vel ademptivam, requirantur eadem solemnitates, quæ in testamento, vel alia nova ultima voluntate requiruntur, secus autem ubi agitur de declaratione prioris dispositionis ambiguae, cum ista nullas exigat solemnitates, sed contentetur probatione naturali etiam imperfecta per testes singulares, vel per administracula, ex deductis post antiquiores per *Mantic. de conjectur. lib. 12. tit. 16. numer. 10. Gratian. disc. 650. numer. 13. cum sequen. Hodiern. controver. 11. numer. 83. cum sequen. Magdalen. de numer. testium part. 1. cap. 30. numer. 11. cum sequen. Rotæ in Romana d. 27. Maii 1657. Cerro Romana annua præstationis 4. Julii 1663. Bevilacqua impress. post Zuff. de leg. im. process. decis. 102. & sæpius, quoniam theoretica est indubitata, solaque difficultas est in applicatione, an scilicet versaremur in una, vel altera parte distinctionis.*

Applicando igitur ad rem, quando hæc substitutio haberet tractum successivum, utpotè continens perpetuum, ac successivum fideicommissum in universa descendentiæ dicti Nicolai, quæ ejusdem testatoris quoque dici potest, utpotè proveniens ab ejus filia, ita ut prior dispositio testamentaria concepta esset ad favorem universi generis, cum pluribus, & successivis gradibus substitutionum; Tunc probabilius dicendum videretur ut versaremur in casu declarationis potius, quàm omninò novæ dispositionis; Et quoniam favorabilis est successionem reduci ad formam primogenituræ, seu majoratus, per quam familiarum splendor cum bonorum unione melius conservatur, cum ob tantam divisionem ad nihilum redigi soleant, atque non obtineatur finis ab ambitiosis testatoribus haberi solitus, ex iis quæ in proposito erectionis primogenituræ habentur in *Mantuanæ fend. disc. 10.* idcirco pro validitate actus probabilius respondendum est.

Sive ubi in priori dispositione dictum esset simpliciter, quod bona relinquebantur in descendentiæ sub fideicommissò, non facta istius specialis expressione circa ordinem, quoniam cum fideicommissi vocabulum verificetur etiam in primogenitura, quæ aliud non est nisi fideicommissum cum ordine declarationis ad unam tantum personam ex deductis sub *tit. de fideicommiss. disc. 7.* Hinc proinde dicitur etiam declaratio, ut in specie primogenituræ ordinatæ, quamvis promissum esset fieri donationem sub fideicommissò, habetur in *Romana primogenitura de Cardellis sub eodem tit. de fideicommiss. disc. 135.* Utroque enim casu, iis qui exclusi sunt, superest spes succedendi, ideoque non est omnimoda ademptio, sed potius præposteriorio, ut etiam advertitur eod. *tit. de fideicommiss. disc. 57.*

Ubi verò ageretur de unica substitutione in primis vocatis terminanda, ad quam in testamento expressè omnes filii vocati essent, tunc restrictio successione ad solùm natu majorem, importaret formalem ademptionem per dispositionem omninò novam, & consequenter intraret altera pars distinctionis; Ideoque cum dare & adimere eodem jure regulentur, quia sicuti non dari, ita neque adimi codicillis hereditas potest, *l. 2. de codicillis Instit. eodem*, hinc sequitur, ut id quod disponitur in casu, quo codicilli contineant inductionem fideicommissi in tota, vel in quota, dicendum etiam veniat in casu, quo iidem contineant ejusdem fideicommissi ademptionem.

C 2

Verùm

De LUCA
de
Testamentis
et
VI

Verum maturius reflectendo; Contrarium videtur probabilis, quoniam cum habeatur regula generalis affirmativa, ut codicilli conditi coram Notario, & duobus testibus valeant, illaque unicam recipiat limitationem jam dictam, ubi agitur de affirmativa inductione fideicommissi; Idcirco talis limitatio, utpotè de sui natura odiosa, non est extendenda de casu ad casum, dum habens pro se regulam dicitur habere intentionem fundatam, donec probetur limitatio in dubio non præsumenda *Mantic. decis. 251. num. 4. Barbof. axiom. 198. & communiter.*

Potissimè in Statutis, in quibus non datur extensio, etiam si concurreret identitas rationis ex pluries deductis *sub ritual. de success.* multò magis concurrente diversitate, quæ in præsentis videtur notabilis; Licet enim circa casum hereditatis, & sic indirectæ successione, datio, ac ademptio parificentur, ex eo quod directa dispositio in codicillis est incongrua; Attamen in reliquis notabiliter differunt, inducere, ac adimere, vel restringere fideicommissum, cum primo casu agatur de inducendo, seu ampliando servitute regulariter odiosam, in altero autem de eadem servitute tollenda, vel restringenda, seu inducendo faciliùs libertatem, quæ in jure favorabilis reputatur; Ac etiam quia non omninò incompatible est, ut etiam ex inter prætata, vel conjecturata voluntate disponentis, numerus pluralis resolvatur in singularem, & e contra, ex iis, quæ frequenter habentur præsertim *dicto disc. 57. de fideicommiss.* Si ergò id etiam ex conjecturis desumi potest, hinc proinde rectè adaptabilis videtur terminus declarationis, quo testator codicillando in præsentis usus est; Et consequenter nimium dubitari posse videtur, quod versemur potius in casu regulæ, quam in altero limitationis Statutaria; Et ita audivi fuisse judicatum, pro codicillorum scilicet validitate, ac subsistentia, eaque habitata pro certa, disputatio fuit super qualitate majoratus, an esset regulandus ab ætate, ac per naturam, vel à prærogativa lineæ juxta quæstiones disputatas *sub rit. de fideicommiss. disc. 1. cum plur. seqq.* ut patet ex scriptis hinc inde apud *Manticum* longè post has adnotationes impress. *consult. 92. cum seqq.*

ROMANA TESTAMENTI

Discursus in congressu pro veritate.

De Testamento condito in Regno Sardinæ cum tribus testibus tantum, an sustineatur.

Et incidenter de testamento calore iracundiæ, an & quando valeat ad materiam *text. in l. si filiam Cod. de inoff. testam.*

SUMMARIUM.

- 1 *Adi series.*
- 2 **F** In Urbe non attenditur forma c. cum esses, quia ex Statuto servandum est *ius civile.*
- 3 Posthumus, scilicet matri ventre natus, habetur pro non nato.

- 4 De testamento calore iracundiæ invalido.
- 5 De legibus Catalonia servatis etiam in Regno Sardinæ super testamento coram duobus, vel tribus testibus.
- 6 Testamentum conditum juxta mores loci valet ubique etiam quoad bona extra territorium.
- 7 In dispositionibus ad pias causas excepto defectu imperfectionis, voluntatis omnes aliæ juris positivæ solemnitates, formula, vel subtilitates cessant.
- 8 Nullius resultans ex calore iracundiæ percutit etiam testamenta ad pias causas.
- 9 Quando dicatur testamentum conditum esse calore iracundiæ ad effectum invaliditatis.
- 10 Quomodo consilia & decisiones attendi debeant.
- 11 De casu duplicata legitima remissivè.

DISC. XI.

Viduata Principissa Constantia Pamphilia Innocentii Decimi ex fratre neptis, per obitum Principis Nicolai Ludovicii in Regno Sardinæ, ubi V. Regis & Capitanei Generalis munus exercebat, aliquam fortè habens indignationem, cum Principe Joanne Baptista unico filio masculino, testamentum condidit coram Notario, & tribus testibus, in statu salutis, in quo relicta dicto filio quadam tabula picta, quatenus id eliceret, sin minus eò instituto in legitima, seu in eo, ad quod ex juris necessitate tantum teneretur, posthumum ex ejus ventre prægnante nasciturum, quatenus esset masculus, si verò fœmina, eam, tresque alias, quas jam procreatas habebat, hæredes instituit, eas etiam masculino nascituro, in pupillari ætate morientis substituendo; Diciturque filius (nulla facta mentione filiorum ex eis procreandorum) substituit Principem Camillum Pamphilium germanum fratrem, & huic, Collegium Romanum Societatis JESU, seu Ecclesiam sancti Ignatii in eodem Collegio per Cardinalem Ludovisium dicti Principis viri germanum fratrem constructam, cum quibusdam joneribus ad rem non facientibus; Quare sequuta post aliquos menses dictæ Principissæ morte ex abortu habito de masculino, nomine omnium filiorum, habitus fuit plurium Advocatorum, ac sapientum congressus, præviis etiam aliquibus consultationibus primariorum virorum dicti Regni Sardinæ, super dicti testamenti validitate, vel invaliditate, atque in hoc congressu plura invaliditatis capita proposita, & discussa fuerunt.

Primò enim ab aliquibus professoribus Urbis credebatur ut testamentum esset invalidum ob defectum numeri testium requisiti per dispositionem Juris Civilis, quod ex Statuto Urbis disponitur per ejus cives, & Incolas servari debere, adeò ut receptum sit, ut testandi forma inducta per *tert. in cap. cum esses de testamentis*, stante dicta statutaria dispositione, inter cives & incolas non sufficiat, *Fenzon. ad Statut. 42. n. 8. Gratian. discept. 233. n. 52. dec. 396. p. 4. divers. Rub. de testam. cap. 34.* & pro absoluto fuit habitum in *Firmana codicillorum coram Ghislerio decis. 312. part. 9. recent.* & in eadem coram *Ottob.* inter suas *decis. 145.* dum in eis totum fundamentum constituitur in eo, quod testator esset forensis; Et comprobatur etiam *Constitutio Alexand. VII.* super testamentis condendis tempore pestis, quoniam factitas fuisse indulgere, ut ex dicta causa accidentali possent fieri testamenta, cum quinque testibus, si absque tali impedimento sufficerent quatuor ad formam dicti *cap. cum esses.*

Alte-